

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 17 maart 2020

Portefeuillehouder(s) : Wethouder De Weger

Portefeuille(s) : Energie

Contactpersoon : S. de Rijke / B. Visser

Tel.nr. : 8323

E-mailadres : rijke.s@woerden.nl

Onderwerp:

Bestuurlijke reactie raadsvoorstel beleidskader kleine windmolens

Kennisnemen van:

De bestuurlijke reactie inzake het raadsvoorstel beleidskader kleine windmolens.

Inleiding:

Op 5 februari 2020 is door raadslid J. van Meijeren een initiatiefvoorstel "kleine windmolens in de gemeente Woerden" ingediend. Het college is in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen voordat er over het voorstel een besluit wordt genomen.

Het college wil graag werken aan de overgang naar duurzame energie, waaronder windenergie.

De energietransitie is een collectieve opgave, die vraagt om een collectieve aanpak met een zorgvuldig participatieproces en afgewogen ruimtelijke inpassing voor het gehele grondgebied van de gemeente Woerden.

Het plaatsen van particuliere windmolens draagt zeer beperkt bij aan het maatschappelijke belang van energie opwek. Voor hetzelfde resultaat van 1 grote windmolen dienen er 540 kleinere windmolens te worden geplaatst. Het plaatsen van kleine windmolens dient voornamelijk een privaat belang en dient slechts in beperkte mate een maatschappelijk belang, terwijl het plaatsen van windmolens impact heeft op de ruimtelijke kwaliteit (algemeen belang).

Kernboodschap:

Hierbij ontvangt u een reactie op enkele punten uit het initiatiefvoorstel:

1. Vast te stellen dat de raad kleine windmolens in de bestemmingsplannen onder de noemers 'Buitengebied Woerden, Kamerik, Zegveld'; 'Buitengebied Harmelen' en 'Bedrijventerreinen' mogelijk wil maken;

Reactie:

Geen kleine windmolens op bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen zijn erg kansrijk met betrekking tot de energietransitie, vanwege grote dakoppervlakten t.b.v. zonnepanelen. Voor windmolens ligt het wat complexer vanwege hinder (o.a. geluid, slagschaduw). Voor bedrijventerreinen binnen de bebouwde kom is de impact op het omliggende landschap beperkt. Kleinere windmolens zijn relatief inefficiënt en dragen weinig bijdragen aan de totale opgave. Daarnaast is het lastig om bij een plaatsing op private percelen tot een lijnopstelling te komen. Als solitaire windmolens dicht bij elkaar geplaatst zijn en niet in een lijnopstelling staan gaat dit ten koste van de ruimtelijke kwaliteit. Vanwege de concentratie van bebouwing en programma is ligt een gezamenlijke aanpak voor de hand. De

bedrijventerreinen zijn verschillend van aard en per terrein moet worden bekeken wat de beste energieoplossing is.

Het advies is om bedrijventerreinen op dit moment buiten beschouwing te laten en hier op in te zetten vanuit de energietransitie.

Ook vanuit de milieuaspecten geluid, externe veiligheid en lichthinder zijn kleine windmolens niet gewenst op bedrijventerreinen en tevens niet kansrijk.

2. Het beleidskader kleine windmolens in de gemeente Woerden (bijlage 1) vast te stellen, waarvan de belangrijkste punten zijn:

a. Kleine windmolens (tot een ashoogte van 20 meter) op of nabij bestaande bouwpercelen in het buitengebied op of bedrijventerrein worden onder voorwaarden toegestaan in de gemeente Woerden;

b. Voor het plaatsen van een kleine windmolen moet een aanvraag worden gedaan waarbij het verzoek aan de kaders van de beleidsnotitie wordt getoetst;

c. Op deze manier kan de plaatsing van kleine windmolens worden geïnitieerd door ondernemende inwoners en op een zorgvuldige manier worden gefaciliteerd door de gemeente.

Reactie:

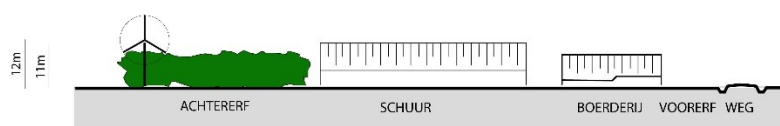
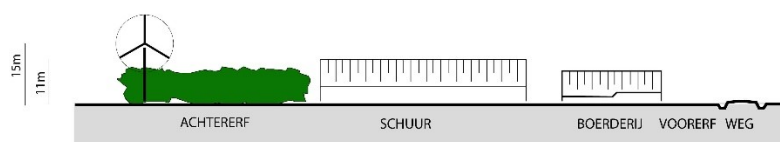
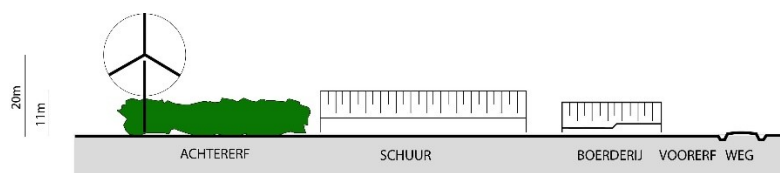
Kleine windmolens in het landelijke gebied

Het buitengebied van Woerden heeft een bijzondere Groene Hart kwaliteit met een van de beste bewaarde cultuurlandschappen van Europa (bron: Kwaliteitsgids Provincie Utrecht). Met name de kernkwaliteiten openheid, rust & stilte staan in contrast met kleine windmolens.

Ruimtelijk is het wenselijk dat de windmolens binnen het erf gerealiseerd worden. Het erf met beplanting is een groene schakel in het landschappelijke netwerk van het veenweide gebied. Tussen de erven en landschapselementen overheerst het open landschap.

Bepalend bij de ruimtelijke impact is de mate waarbij de kleine windmolens wat schaal en maat nog bij het agrarische erf kan worden gerekend. De huidige norm van 12m masthoogte voor kleine windmolens is zorgvuldig gekozen. Hierbij komt de kleine windmolen maar beperkt boven het erf uit.

Het ingediende voorstel is om kleine windmolens van 20m masthoogte toe te staan. De tiphoogte komt hierbij op 27m, wat neerkomt op ca 9 bouwlagen of ca 3x de nokhoogte van een grote schuur. Bij deze hoogte vormt de molen niet langer een samenhangend onderdeel van het erf, maar steekt deze als zelfstandig object boven het erf uit en is niet meer in hoogte gerelateerd aan het erf (zie schets onder). De visuele loskoppeling van het erf zorgt voor een verstoring van het landschap.

Windmolen met respectievelijk 20m en 12m masthoogte. De schuur heeft de maximaal te vergunnen nokhoogte + 10% ontheffing (11m)

Windmolens worden door middel van deze beleidsregels ook toegestaan in het cultuurhistorische lint. Hoewel de provinciale omgevingsvisie uitgaat van een kleine windmolen van maximaal 20 meter in verband met de omgevingskwaliteit is deze hoogte niet passend binnen het Woerdense landschap. De ruimtelijke impact van een kleine windmolen van 20 meter is te groot. Aangeraden wordt om de maximale hoogte van een kleine windmolen in het buitengebied te stellen op maximaal 15 meter.

Ten aanzien van de beleidsregels vragen wij om toe te voegen dat er een landschappelijk inrichtingsplan moet worden overlegd, zodat de molen zo goed mogelijk ingepast wordt en het niet ten koste gaat van de aanwezige beplanting (uiteraard rekening houdend met windbelemmering). Tevens wordt verzocht om de tekst in het beleidskader onder b, punt 1: "plaatsing in het verlengde van de voorgevel van het hoofdgebouw, of daarachter" aan te passen zodanig dat ook is opgenomen dat "plaatsing achter het hoofdgebouw" is voorgeschreven.

3. Het college opdracht te geven de bestemmingsplannen aan te passen conform beslispunten 1 en 2 middels een paraplubestemmingsplan, dat op de kortst mogelijke termijn wordt opgesteld, ter inzage gelegd en voor besluitvorming wordt voorgelegd aan de gemeenteraad;

Reactie:

Verwerken in toekomstige ruimtelijke plannen

Bij het opstellen van een bestemmingplan (omgevingsplan) zal eerst uitgebreid onderzoek moeten plaatsvinden. Er zal een visuele studie naar de impact van windmolens moeten worden uitgevoerd en onderzoek moeten worden gedaan naar de impact van grote en kleine windmolens op de ruimtelijke kwaliteit voordat dit kan worden verwerkt in een paraplubestemmingsplan. Bij een aanpassing van de windmolens naar 15 meter kan een onderzoek met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit sneller plaatsvinden.

4. Vooruitlopend op de vaststelling van het paraplubestemmingsplan, aanvragen voor kleine windmolens te vergunnen door middel van een tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan waarbij wordt getoetst aan het beleidskader kleine windmolens.

Reactie:

Tijdelijke vergunningen

Zoals ook al in de kanttekening bij het raadsvoorstel staat vermeld kunnen na vaststelling van de beleidsregels slechts tijdelijke vergunningen worden verleend. Het ligt in de verwachting dat er voor tijdelijke windmolens geen subsidies worden verstrekt aan initiatiefnemers terwijl ook juist het ontvangen van een subsidie voor het plaatsen van een windmolen wordt meegenomen in de afweging voor een keus aan windenergie of zonne-energie.

Conclusie:

Het mogelijk maken van plaatsing van kleine windmolen op bedrijventerreinen op dit moment wordt afgeraden. In het buitengebied wordt voorgesteld om in het beleidskader de hoogte van windmolens terug te brengen naar 15 meter in plaats van 20 meter. Dit heeft minder ruimtelijke impact op de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving.

Financiën:

n.v.t.

Vervolg:

De totale impact van activiteiten die nodig zijn voor de energietransitie op het landelijk gebied moet eerst goed in beeld worden gebracht. Het college wil uw raad hier graag in meenemen.

Bijlagen:

Stedenbouwkundig advies met betrekking tot plaatsing van kleine windmolen binnen de gemeente Woerden

De secretaris,

drs. M.H.J. van Kruijsbergen MBA

De burgemeester,

V.J.H. Molkenboer

MEMO advies stedenbouw Initiatiefvoorstel kleine windmolens

2020-03-11 Bart Visser

Inleiding:

De Gemeente Woerden heeft een stevige ambitie om energie en klimaat neutraal te worden. Dat windmolens hierbij een rol gaan spelen is vanzelfsprekend. Vooruitlopend om de energietransitie is het voorstel om alvast meer planologische ruimte te bieden voor kleine windturbines in het buitengebied en op bedrijventerreinen. De aanleiding is een initiatief van ondernemers in de agrarische sector (voornamelijk privaat/economisch belang). Dit belang moeten afgewogen worden t.o.v. andere belanghebbenden (bijvoorbeeld van omwonenden en recreanten) en belangen (energietransitie, landschap, cultuurhistorie, biodiversiteit, recreatie etc.). Doel van deze memo is inzicht te geven in de ruimtelijke aspecten.

Bedrijventerreinen:

Bedrijventerreinen zijn erg kansrijk met betrekking tot de energietransitie, vanwege grote dakoppervlakten t.b.v. zonnepanelen. Voor windmolens ligt het wat complexer vanwege hinder (o.a. geluid, slagschaduw). Voor bedrijventerreinen binnen de bebouwde kom is de impact op het omliggende landschap beperkt. Kleinere windmolens zijn relatief inefficiënt en dragen weinig bijdragen aan de totale opgave. Daarnaast is het lastig om bij een plaatsing op private percelen tot een lijnopstelling te komen. Als solitaire windmolens dicht bij elkaar geplaatst zijn en niet in een lijnopstelling staan gaat dit ten koste van de ruimtelijke kwaliteit. Vanwege de concentratie van bebouwing en programma is ligt een gezamenlijke aanpak voor de hand. De bedrijventerreinen zijn verschillend van aard en per terrein moet worden bekeken wat de beste energie-oplossing is. Ook vanuit de milieuaspecten geluid, externe veiligheid en lichthinder zijn kleine windmolens niet gewenst op bedrijventerreinen. Het advies is om bedrijventerreinen buiten beschouwing te laten en hier op in te zetten vanuit de energietransitie. In het verdere advies wordt alleen ingegaan om windmolens in het buitengebied op agrarische erven.

Ruimtelijke impact:

Het voorstel is om kleine windmolens van 20m masthoogte mogelijk te maken, waar nu 12m het maximum is. Wat hoogte betreft is dit vergelijkbaar met 6 a 7 bouwlagen of 2x de nokhoogte van een grote schuur. De tiphoogte komt daarbij op ca 27m, wat overeenkomt met ca 9 bouwlagen of ca 3x de nokhoogte van een grote schuur. Afhankelijk van de locatie, kijkrichting, tussengeleden objecten (bebouwing, bomen) en weersomstandigheden (met blauwe hemel beter zichtbaar dan met een grijze lucht) zijn de windmolens vanaf redelijk grote afstand - enkele kilometers - goed zichtbaar. Hoe verder het object, hoe meer de windmolens onderdeel zullen gaan vormen van het silhouet van het landschap, dit vanwege beplanting en bebouwing. Omdat het gaat om bewegende objecten gaat er meer aandacht naar uit.

Het is goed om te vermelden dat in de verbeeldingen behorende bij het initiatiefvoorstel windmolens van EAZ Wind getoond worden van het type AEZ-Twaalf (er is nog geen 20m variant). Deze zijn 15m, met een rotordiameter van 12m en een tiphoogte van 21m. Dit is vanuit ruimtelijke impact bekeken

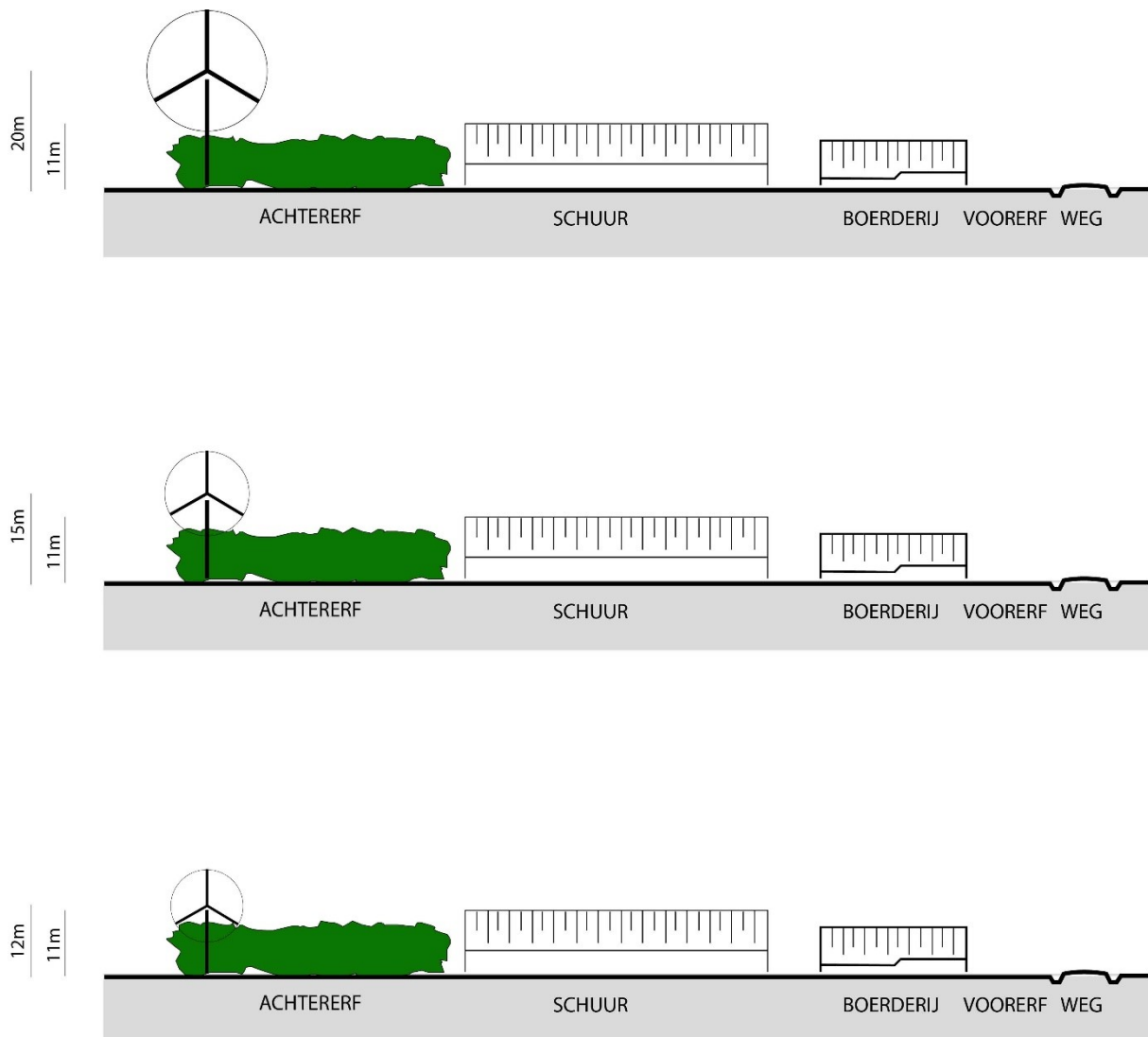
aanzienlijk minder dan de voorgestelde 20m met een rotordiameter van maximaal 14m en een tiphoogte van 27m. In de onderstaande impressie is het verschil aangegeven (photoshop). De windmolen van 20m steekt meer boven het erf uit. De molens met een masthoogte van 12m past beter in de contour van het erf. De molen van 15m heeft een tussenmaat.

Links: impressie windmolen 20m en 12m (photoshop), rechts: oorspronkelijke foto AEZ-Twaalf molen van 15m masthoogte en 12m rotordiameter

Impressie windmolen 20m masthoogte

Windmolen met respectievelijk 20m, 15m en 12m masthoogte. De schuur heeft de maximaal te vergunnen nokhoogte + 10% ontheffing (11m)

Bij 20m is de molen niet langer samenhangend onderdeel van het erf, maar steekt deze als zelfstandig object boven het erf uit en is niet meer in hoogte gerelateerd aan het erf. De molen van 15m zoekt daarin de grens op.

Karakteristiek buitengebied

Het buitengebied valt grotendeels onder het Groene Hart met als kernkwaliteit: landschappelijke diversiteit, veenweide verkaveling (best bewaarde cultuurlandschappen van Europa), openheid en rust & stilte.¹ Een uniek gebied met bijzondere kwaliteit en een belangrijke groene/recreatief landschap als tegenhanger van de (rand)stad. Het is een kleinschalig landschap met smalle “cope-verkaveling” en veel onregelmatigheden in de verkavelingen. Een aantal polders rond Kamerik en

¹ Kwaliteitsgids Provincie Utrecht en Kwaliteitsatlas.nl

Zegveld zijn uniek, cultuurhistorisch zeer waardevol en nog weinig aangetast. De belangrijkste beeldtaal bestaat uit dijken, veenriviertjes, cope-verkavelingen (slootjeslandschap), erven en landschapselementen. Doordat het gebied een zeer open karakter heeft, met doorzichten van soms enkele kilometers, is het kwetsbaar voor verstoringen die niet streekeigen zijn. In dit advies wordt er vanuit gegaan dat bij alle agrarische bedrijven de plaatsing van 1 windmolen mogelijk wordt gemaakt, geprojecteerd achter de bebouwing en niet in een open doorzicht (zie advies cRKE). Naast zichthinder is er ook sprake van kinetische hinder of bewegingshinder.

Eerste indruk verwachte impact

Impact dichtbij (bijvoorbeeld vanaf het lint/de weg):

- Windmolens zijn individueel goed zichtbaar (tenzij vanaf een standpunt met bebouwing of beplanting ervoor), relatief veel last van bewegingshinder. Dit gaat ten koste van de kernkwaliteit rust & stilte. De schaalgrootte gaat boven die van een erf uit (2 a 3x de hoogte van de maximale bebouwing). De windmolen maakt zichtbaar onderdeel uit van het erf wat positie betreft. Vanwege het coulisse effect van de erven is vooral de windmolen op eerst zichtbare erf in het blikveld.

Impact omgeving (doorzichten naar de polder):

- Windmolens zijn collectief zichtbaar. De plek van de windmolen is niet overals meer herleidbaar tot het erf. Er ontstaat een willekeurig beeld van over het gebied "verstrooide" windmolens. Als voorbeeld: vanuit een willekeurige positie in het buitengebied van Kamerik zijn in de directe omgeving mogelijk 10 a 15 windmolens zichtbaar. Deze geven een onrustig beeld en verstoren de openheid en rust van het veenweidegebied.

Impact horizon

- De grootte van de impact op de horizon is lastiger te bepalen. Op een zekere afstand zal de windmolen minder zichtbaar zijn, vanwege de breedte van de wieken en dikte van de mast. Dit is anders dan bij grote windmolens, die zelfs vanaf zeer grote afstand zichtbaar blijven (zoals bij windmolens op zee). Beplanting in het buitengebied is overwegend niet hoger dan 10m a 15m, dus windmolens van 20m (27m tiphoogte) zullen zichtbaar zijn. Het patroon en de spreiding van windmolens oogt willekeurig, de koppeling aan het erf of aan landschapsstructuren is niet meer afleesbaar.

Om tot meer inzicht te komen is een nadere studie met 3d beelden noodzakelijk.

Mogelijkheden voor landschappelijke inpassing:

Vanwege het afvangen van de wind is de landschappelijke inpassing van windmolens beperkt tot onder de rotor projectie. Beplanting tot ca 10m hoogte is dus mogelijk. Het is een risico dat er erfbeplanting zal verdwijnen. De plaatsing buiten het erf is niet wenselijke, omdat de relatie met het erf hierdoor verdwijnt en het contrast tussen erf en openlandschap wordt afgezwakt.

Bij het toch toestaan van een hogere masthoogte is het advies om een landschappelijk inrichtingsplan te eisen, zodat de molen zo goed mogelijk ingepast wordt en het niet ten koste gaat van de aanwezige beplanting (uiteraard rekening houdend met windbelemmering, dus beplanting

met een beperkte hoogte). Er kan hierdoor wellicht ook een kleine kwaliteitsverbetering gerealiseerd worden ter compensatie van de molen.

Conclusie:

Het buitengebied van Woerden heeft een bijzondere Groene Hart kwaliteit. Met name de kernkwaliteiten openheid, rust & stilte staan in contrast met windmolens. Bepalend bij de ruimtelijke impact is de mate waarbij de windmolens wat schaal en maat nog bij het agrarische erf kan worden gerekend. De huidige norm van 12m masthoogte voor windmolens is zorgvuldig gekozen. Hierbij komt de windmolen maar beperkt boven het erf uit. Bij het toestaan van een grotere masthoogte zullen de windmolens minder onderdeel uitmaken van het erf en daardoor zorgen voor een verstoring van het landschap. Door het verspringen van erven (wisselende tussenmaat, wisselende afstanden tot de weg) kan een onrustig beeld ontstaan. Dit wordt versterkt in combinatie met de onregelmatige verkavelingsrichtingen en een aantal bijzondere 2^e slagverkavelingen in het midden van polders. Het maakt de landschapsstructuren minder goed leesbaar. De plaatsing van de windmolens is niet meer goed te herleiden tot het landschap. De verwachte impact op het landschap is vooral van dichtbij (vanaf het lint) en in de omgeving (polder), maar ook tot in zekere mate bij de vergezichten.

Bij het opstellen van het afwegingskader duurzame energie wordt een zorgvuldige ruimtelijke afweging gemaakt met betrekking tot welke technische middelen waar noodzakelijk zijn om de doelen te behalen. Hierop vooruitlopend is het niet raadzaam om windmolens van meer dan 12m toe te staan. Een bijkomend argument is dat bij het toestaan van verschillende afmetingen windmolens (grote en kleine) mogelijk een onsamenhangend beeld ontstaat.

Overwegingen:

- Er wordt een specifiek, technisch middel ingezet voor een collectief probleem, terwijl dit middel wellicht niet voor ieder bedrijf geschikt is (bijvoorbeeld meerdere molens nodig). Het ligt voor de hand om voor een collectieve opgave een collectieve oplossing te vinden (in de RES), die past bij de het gebied. Ruimtelijk heeft dit de voorkeur, omdat hierin meer sturing mogelijk is op ruimtelijke kwaliteit.
- Kleine windmolens dragen relatief weinig bij aan energieopgave. 1 grote windmolen staat aan ca 540 kleine windmolens. De ruimtelijke impact van 1 grote molen (op een geschikte locatie) is aanmerkelijk kleiner dan 540 kleine molens verspreid over een waardevol gebied.
- Een alternatief is gebruik maken van lijnopstellingen, die het landschap beter leesbaar maken (of gekoppeld aan infrastructuur). Deze komen echter wel in de opendoorzichten te staan en hebben een aanzienlijke impact, maar weinig maatschappelijke meerwaarde (privaat belang). Lijnopstellingen buiten het bouwvlak zijn echter planologisch/juridisch niet mogelijk.
- Mocht het vanuit andere aspecten wenselijk zijn om mee te werken aan het verruimen van de masthoogte, dan is het advies om deze te beperken tot 15m. Ook is het raadzaam om beeldkwaliteitseisen op te stellen m.b.t. kleur en vormgeving.

Voorbeelden EAZ wind-twaalf: masthoogte 15m, tiphoogte 21m (bron: Onderzoek kleine windturbines, Bosch en van Rijn 2018)